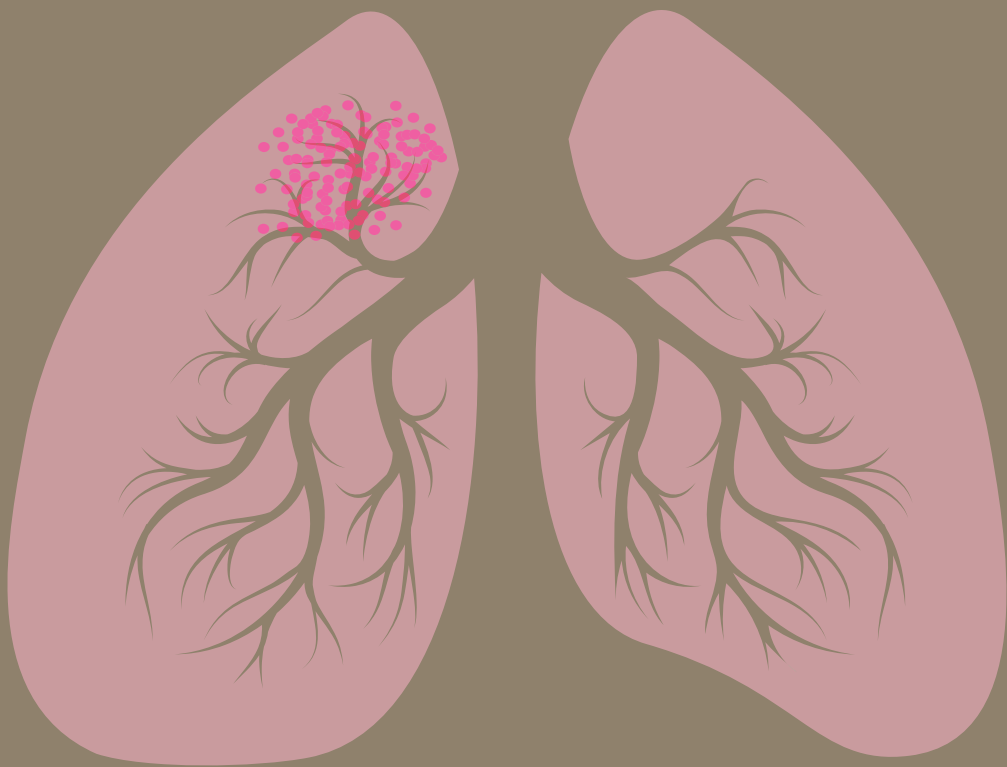
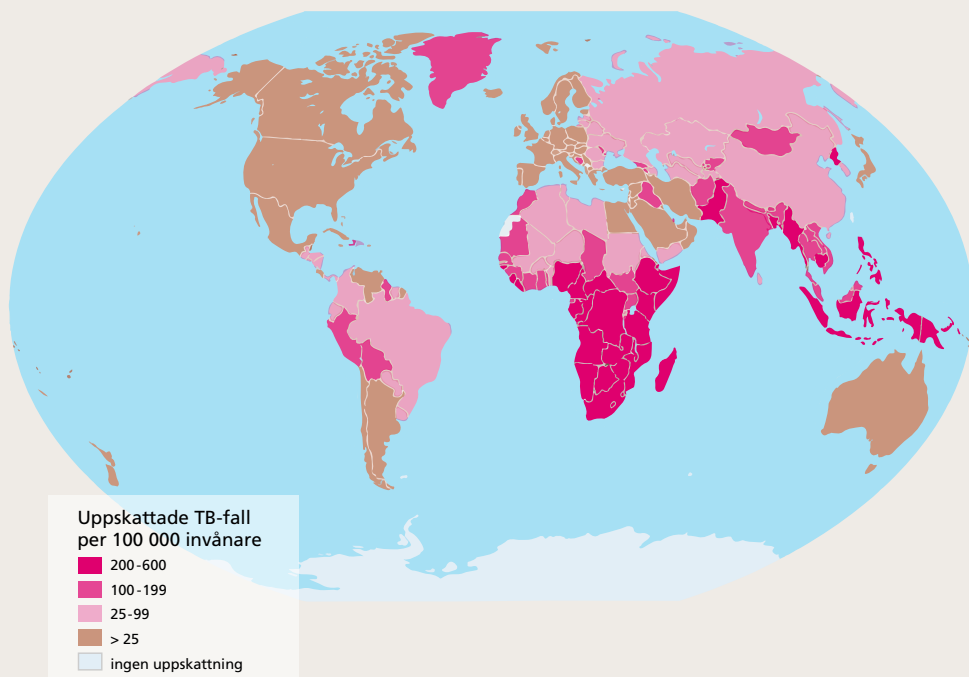

TUBERKULOS

Information till patienter
och närstående

Beräknad tuberkulosincidens i världen

Denna broschyr är utarbetad 2019 av Smittskydd Stockholm, en del av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen inom Region Stockholm.

Om du vill ha mer information besök gärna www.smittskyddstockholm.se

Illustrationer och grafisk form: Smittskydd Stockholm

TUBERKULOS

Information till patienter och närstående

Vad är tuberkulos?

Tuberkulos är en smittsam men botbar infektionssjukdom som orsakas av bakterien *Mycobacterium tuberculosis*. Sjukdomen är vanligast i lungorna, men tuberkulos kan också ge sjukdom i andra organ t.ex. lymfkörtlar, skelett, njurar och hjärna.

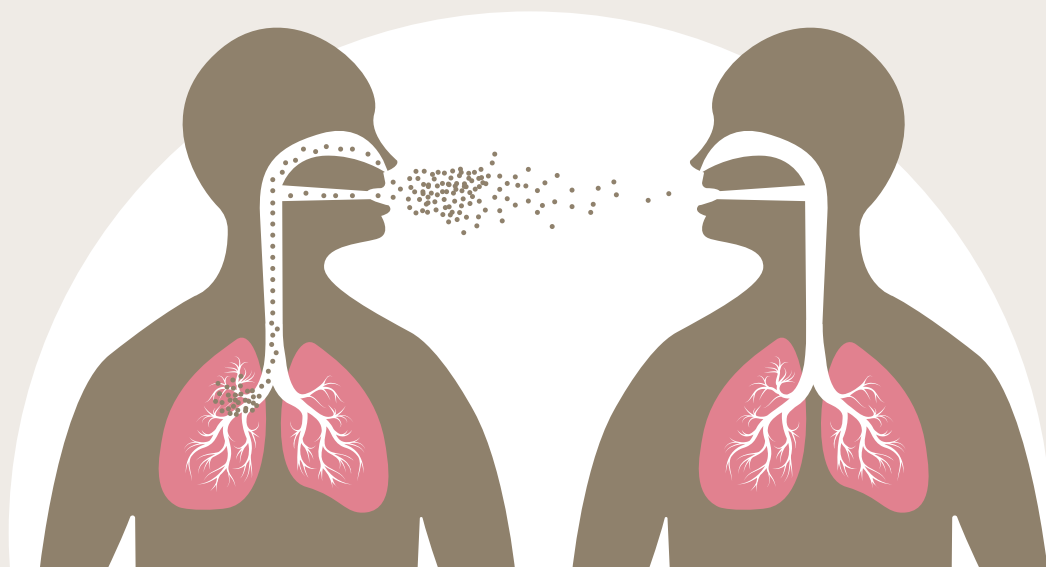
Hur vanligt är tuberkulos?

I stora delar av världen är tuberkulos vanligt. En tredjedel av de som insjuknar i tuberkulos har en smittsam variant av sjukdomen. Sverige är ett av de länder i världen som har lägst förekomst av tuberkulos, cirka 500 personer insjuknar varje år.

Hur smittar tuberkulos?

En person med tuberkulos i lungor eller luftstrupe kan smitta andra när personen hostar inomhus. Tuberkulos i andra organ och latent tuberkulos smittar inte. Det är ovanligt att barn före puberteten är smittsamma.

Risken att smittas är störst om man tillbringar lång tid i samma rum t.ex. delar hushåll. Det är mindre vanligt att bli smittad på arbetsplats eller skola. Tuberkulos kan inte smitta via mat, bestick, kläder eller liknande.

Vad är latent tuberkulos?

En person med latent tuberkulos har inga symtom och är inte smittsam. Latent tuberkulos innebär att bakterierna finns vilande i kroppen. I vissa fall kan bakterierna aktiveras och orsaka sjukdom senare i livet. För att förhindra detta ges ibland förebyggande behandling till personer med latent tuberkulos. Det är framförallt till barn, tonåringar och nysmittade unga vuxna med latent tuberkulos som förebyggande behandling ges.

Vilka är symtomen på tuberkulos?

Efter smittotillfället kan det ta lång tid, från några månader till flera år, innan symtom utvecklas. De vanligaste symtomen hos vuxna är hosta och feber som inte går över på flera veckor eller månader. Andra typiska symtom är dålig aptit, viktnedgång, nattliga svettningar och trötthet. Värk i bröstkorgen kan förekomma. Svullna lymfkörtlar på halsen, ryggvärk eller huvudvärk kan också vara symtom på tuberkulos.

De vanligaste symtomen hos barn är långdragen feber, ibland med astmaliknande symtom eller svullna lymfkörtlar.

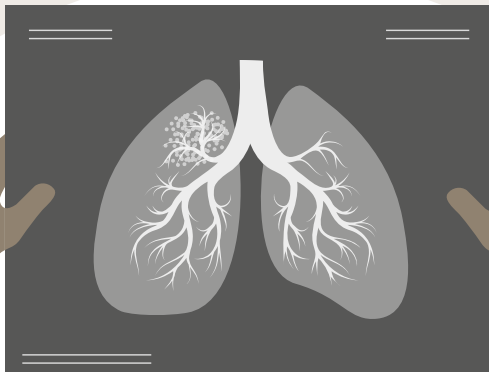
Vem blir sjuk i tuberkulos?

En person med latent tuberkulos kan senare i livet bli sjuk och risken att insjukna ökar vid försämrat immunförsvar på grund av sjukdom eller läkemedel. Av alla med latent tuberkulos kommer endast cirka 5-10 % insjukna i tuberkulos någon gång i livet.

Små barn och personer med nedsatt immunförsvar har störst risk att insjukna, särskilt de första två åren efter smittotillfället. Barn kan bli sjuka redan 6-8 veckor efter smittotillfället.

Hur ställs diagnosen tuberkulos?

Om en person har symtom på tuberkulos görs lungröntgen och prov tas från upphostning eller från den del av kroppen som ger symtom. Man kan då se om det finns förändringar på lungorna och tuberkulosbakterier i provet. Ibland tar det flera veckor innan bakterier kan hittas i provet.

Hur ställs diagnosen latent tuberkulos?

Metoderna för att fastställa latent tuberkulos är med hjälp av ett blodprov (IGRA-test) eller ett hudtest (tuberkulintest, PPD). Ett positivt test visar om en person utsatts för tuberkulossmitta någon gång i livet. Vid ett positivt test utan tecken på sjukdom ställs diagnosen latent tuberkulos.

Vad händer när någon är sjuk i tuberkulos?

En person som insjuknat i tuberkulos får behandling med tuberkulosläkemedel. Behandlingen ges av infektionsklinik, barnklinik eller lungklinik. Behandlingen består av en kombination av flera läkemedel som tas under minst 6 månader.

Personer som har smittsam form av tuberkulos ska undvika att träffa andra tills de är smittfria. Behandlingen brukar inledas inlagd på sjukhus. Det brukar ta två veckor att bli smittfri efter påbörjad behandling. De flesta kan efter det leva som vanligt men behöver komma på regelbundna återbesök tills man är frisk. Det är viktigt att fullfölja behandlingen för att inte bli sjuk igen. Besök och behandling är kostnadsfria.

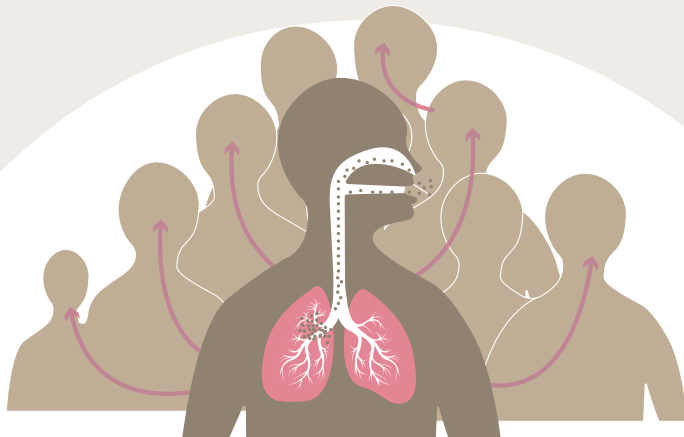
Blir man frisk från tuberkulos?

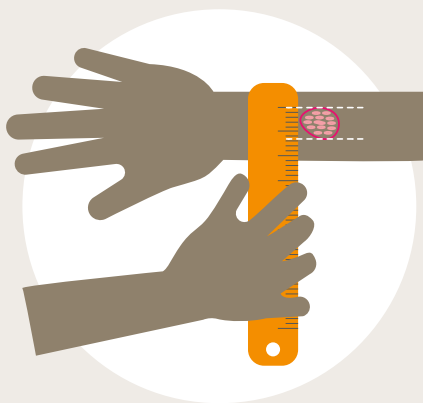
Ja! Tuberkulos botas av läkemedel. Behandlingen tar lång tid och det är mycket viktigt att fullfölja den utan avbrott. Avbryts behandlingen finns det en risk för att sjukdomen kommer tillbaka och att bakterierna blir motståndskraftiga mot läkemedlen. Obehandlad tuberkulos kan vara en livshotande sjukdom.

Vad innebär smittspårning?

När en person insjuknat i tuberkulos görs alltid en smittspårning för att hitta andra som kan ha blivit smittade eller vara smittsamma. I första hand undersöks de personer som delat hushåll med den sjuke. Därefter undersöks andra som den sjuke haft nära och upprepad kontakt med. I smittspårningen undersöks om kontakterna har symtom på tuberkulos eller om de har fått latent tuberkulos.

Smittspårning är viktig för att hindra spridning av tuberkulos. Både den sjuke och de som kallas till undersökning är skyldiga att medverka enligt smittskyddslagen.

Hur fungerar ett IGRA-test?

IGRA-testet görs på ett blodprov som skickas till laboratoriet. Analysen visar om blodcellerna reagerar på tuberkulosbakterier. Reagerar blodcellerna kallas detta för en "positiv" reaktion och visar att en person någon gång utsatts för tuberkulossmitta.

Hur fungerar ett tuberkulin-test?

Tuberkulin- eller PPD-test är ett hudtest där protein från tuberkulosbakterien sprutas in i huden. Hudtestet ger en svullnad i huden om personen är smittad med tuberkulos eller har varit i kontakt med andra tuberkulosliknande bakterier t.ex. BCG-vaccin.

Vad är resistent och multiresistent tuberkulos?

Resistent tuberkulos är ett samlingsbegrepp för bakterier som är motståndskraftiga (resistenta) mot tuberkulosläkemedel. Multiresistent tuberkulos innebär att tuberkulosbakterierna är motståndskraftiga mot både isoniazid och rifampicin, de två mest effektiva preparaten vid behandling av tuberkulos. I Sverige förekommer enstaka fall av multiresistent tuberkulos.

Kan man vaccinera sig mot tuberkulos?

Det finns ett vaccin mot tuberkulos, BCG-vaccin. Det skyddar inte mot att bli smittad av tuberkulos men hos spädbarn ger vaccinet ett skydd mot de allvarligaste formerna av sjukdomen. I länder där tuberkulos är vanligt vaccineras alla spädbarn, vilket minskar dödligheten. I Sverige rekommenderas vaccin till de barn som har ökad risk att träffa på tuberkulossmitta. Vuxna som har mycket stor risk att utsättas för smitta kan också vaccineras, men skyddseffekten är lägre än för barn. Den allmänna vaccinationen mot tuberkulos i Sverige avskaffades 1975.

Vad är skillnaden mellan att ha latent tuberkulos och att vara sjuk i tuberkulos?

Latent tuberkulos

Cirka 90 % av de som smittas av tuberkulosbakterier blir aldrig sjuka. De får en så kallad latent tuberkulos som innebär att bakterierna finns vilande i kroppen och inte kan smitta andra. I vissa fall ges behandling mot latent tuberkulos för att förhindra insjuknande senare i livet.

Sjuk i tuberkulos

Att vara sjuk i tuberkulos innebär att personen har symtom eller förändringar på röntgen. Om sjukdomen sitter i lungorna eller luftstrupen kan personen vara smittsam. Tuberkulos kan botas med läkemedel, men utan behandling kan sjukdomen vara livshotande.

Mer information om tuberkulos

Folkhälsomyndigheten
www.folkhalsomyndigheten.se

Smittskydd Stockholm
www.smittskyddstockholm.se

Världshälsoorganisationen WHO
www.who.int/topics/tuberculosis/en

Frågor rörande tuberkulos:
Smittskydd Stockholm 08–123 143 00 (växel)

Kontakt med barn- och vuxentuberkulosmottagning:
Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge 08–585 800 00 (växel)
Karolinska Universitetssjukhuset Solna 08–517 700 00 (växel)

WWW.SMITTSKYDDSTOCKHOLM.SE